

R. Menachem Mendel of Vitebsk
Pri HaAretz
Hayei Sarah

וה' ברך את אברהם בכל (כד, א).... ולהסביר הענין ע"ד צחות כארז"ל על ברזילי הגלעדי שהיה בן שמנים שנה ואמר (שמואל ב' יט לו) האדע בין טוב לרע אם יטעם עבדך את אשר אכל. וארז"ל (שבת קנב ע"א) שטוף בזמה היה וקפצה עליו זקנה. והנה באמת שעל כל תאות העולם נאמר שכן דרך איש מנאף משביעו רעב (סוכה נב ע"ב), וכן ארז"ל (קהלת רבה א, לד) על כל התאות אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. ולכן הם מזקינין דעתו של אדם מהיות אין דעתו נחה תמיד ומתאוה והכתוב אומר (משלי כא כה) תאות עצל תמיתנו, וכן פסוק (שם יג יב) תוחלת ממושכה מחלה לב. והנה עד"ז אפשר למצוא בעבודת ה', להיות דבר ה' יקר למצוא ואי אפשר להסתפק ממנו שכל הגדול מחבירו משיג עומק רום הנעלם מאתו, וכל השגותיו מאין ואפס נחשב לו כמאמר (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא, כי הוא ית' אין סוף וכן כל השגותיו אין סוף:

אבל עיקר העבודה הוא ההתקשרות אליו ית' בכל מדה ומדה ובכל אופן המתגבר על האדם שהרי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום (סוכה נב ע"ב) ואם אתמול הפילו והתגבר עליו ורוח ה' נחה עליו להתקשר בו ית' באותה מדה אעפ"כ מתנקש עליו היצר למחר באופן אחר ויותר קשה... להפילו ברשתו לעולם, אלא א"כ שהתחזק האדם כל כך עד שיצא לחירות מלהשתמש באותה מדה לעצמו כלל, ולא יהנה בה כ"א בהשתמשו בעבודת בוראו ית' כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קט כב) ולבי חלל בקרבי, אז ינוח היצר מאתו, כי במה ילכדנו אם אין לו שום הנאה של כלל להשתמש בו לעצמו ואדרבה מצטער כמאמר רז"ל (יבמות קג ע"א) טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים:

ואופן זה נקרא בשם גאולה ובנין ביהמ"ק בימיו כי הימים נקראים מדות כידוע (עיין לקמן פר' וזהו ואברהם זקן בא בימים, פי' במדות, בא אל הזקנה, ... בחושיו... מתבטלים... כן דרך ה' אחרי התגברו במדותיו להשתמש לעבודתו ית' ולא לשום הנאת עצמו כלל יוצא מן המדות ומתבטלים להתקשר בו ית' תמיד בלי שום הפסק רגע. וזהו וה' ברך את אברהם בכל, כי ההתקשרות נקרא כל....